

ДВА ДНІ ў Доме культуры г. Чэрвеня праходзіў званальны аглед мастацкай самадзейнасці Чэрвеньскага, Бярэзінскага і Пухавіцкага раёнаў, прысвечаны 50-годдзю БССР і КПБ. Два дні самадзейныя артысты дэманстравалі сваё майстэрства ў песнях і музыцы, мастацкім чытанні і танцах.

Адкрылі аглед гаспадары сцэны — чэрвеньцы. Выступіў хор інтэлігентнага гарадскога па-сёлка Смільчэвічы (мастацкі кіраўнік В. Дунішэў). Гучалі песні С. Тушкава «Сцяг Радзімы», беларускія народныя «Ой, сівы коць бяліны» і «Ці свет, ці світане». Неўзабаве сцэну зноў займаюць удзельнікі гэтага калектыву — гучыць «Абеленкі» Д. Смольскага, беларуская народная песня «Шумныя бароны», а потым — «Лясная песня» і «Песня аб Брэсцкай крэпасці» Ул. Алоўнікава. Іх спяваюць зноў-такі прадстаўнікі Смільчэвічы — мужыцкая вакальная група. Танцавальны калектыў раённага Дома культуры выканаў «Беларускую польку». І зноў сцэна пераходзіць да прадстаўнікоў Смільчэвічы — Галіна Душко праспявала песню Ю. Семіяніна «Беларусь, мая песня». Пасля мастацкага чытання жаночага вакальнага ансамбля «Сцяг Радзімы» і «Сцяг Радзімы» тых жа Смільчэвічы выканалі песню М. Азольна «Калі прасяла тва, Отчына» і Ю. Семіяніна «Явар і каліна». Нарэшце, пяць нумароў запар да мастацкіх калектываў г. Чэрвеня, з іх тры песні спявае хор медработнікаў. На тым і заканчваецца першае аддзяленне канцэрта.

ХТО ШУКАЕ — ЗНОЙДЗЕ!

НА ЗАНАЛЬНЫМ АГЛЯДзе МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ У Г. ЧЭРВЕНІ

Пачынаецца другое аддзяленне. І зноў шэсць нумароў даюць прадстаўнікі мастацкага калектыву Смільчэвічы, дзеячы — калектыву раённага Дома культуры і шэсць — хор саўгаса «Натальёўск». Такія вось «геаграфія» справаздачнага канцэрта чэрвеньцаў.

Асноўна мастацкай самадзейнасці ўсяго Чэрвеньскага раёна складае «Трохкутнік» — Чэрвень, саўгас «Натальёўск» і гарадскі пасёлак Смільчэвічы. А дзе ж мастацкія калектывы іных калгасоў і саўгасоў? І ці па сле «трім калектывам «цягнуць» праграму канцэрта за ўвесь раён?

Прымяталіся не толькі хоры, але і асобныя вакалісты. Тым больш, што некаторым з іх нестала густу ў выбары рэпертуару.

Здаецца, знайшоў сваю, хача пакуль ісці і не поўнаю, сцяжынку вакальных квінтэтаў інакш, а потым — аб жаночай вакальнай групе навучнікаў гарадскога па-сёлка Смільчэвічы.

Цікавы мастацкі калектывы раёна з'яўляецца хор саўгаса «Натальёўск» (мастацкі кіраўнік І. Наборскі) і ансамбль народных інструментаў, арганізаваны дзесяцігоддзямі І. Лычкоўскім. Гэтыя два калектывы вызначаюцца самадзейнасцю рэпертуару, народнай манерай выканання, высокай музычнай майстэрствам. Асабліва натальёўскі хор. Па аднадушнаму прызначэнню журы, за час, які прайшоў пасля леташняга фестывалю мастацкай самадзейнасці, майстэрства яго ўдзельнікаў расквітнела.

Крыху ў іншым рэчышчы праходзіў справаздачны канцэрт мастацкай самадзейнасці Бярэзінскага раёна. Праўда, гэты калектыў неўзабаве пераходзіць у аб'ектавы калектыв рэпертуару, у вузкі «сцяг» рафі. Аднак прайсці былі. Тут ужо ёсць некалькі папяркунцаў — Г. Ібрахіма, галоўнага рэжысёра-пастаноўшчыка (так ён называў у большым тэатры граматычна надрукаванай праграмы, якой, дарчы, не было ў чэрвеньцаў). Гэта ён уключыў у справаздачны канцэрт слабых, а то і проста бездаможных ванацэстаў.

Нельга не адзначыць па-добрыму арыгінальны танец «Бярэзінскія плятасоны», выкананы танцавальным калектывам Бярэзінскага раённага Дома культуры (кіраўнік Р. Левін). Свой, мясцовы танец, які ўсталяваў радасць працы, ішчасце маладо-сці.

Пасляхова выступіў хор саўгаса «Сцяг Кастрычніка» Бярэзінскага раёна. Заўважу адрозд, праграма іх канцэрта значна больш, чым папярэдніх. Але ж — і горшая. Адзначыць можна хіба толькі хор культавага баявіка раёна, якім адкрываўся канцэрт, народны хор г. Пухавічы — у заключнай частцы, вакальны квартэт Блужскага сельскага клуба.

На аглядзе было прадстаўлена ўвогуле ямала танцавальна калектываў. Але п'юдзін з іх асабліва не вылучаўся арыгінальным рэпертуарам.

Тры раёны. Тры справядзаныя канцэрты мастацкай самадзейнасці. Гэта калі духот нумароў і толькі некалькі з іх адобрыла журы для заключнага абласнога канцэрта. Гэта гаворыць аб тым, што ў раёнах мала яшчэ шукаюць і выяўляюць таленты, а калі і шукаюць, то не там, не ў гучыні народа, дзе іх заўсёды багата.

А. МАСАРЭНКА, спец. кар. «Літаратуры і мастацтва».

У ВІШЕБСКІМ краязнаўчым музеі, дзе захоўваецца слаўная грабюра С. Юдовіна, створаны ў гэтым годзе, некакана я ўбачыў выдатны Ілюстрацыі да рамана Ч. Дзікенса «Алівер Твіст». Ювельная работа звычайным прамі і тушшу. Высакародная прастата — гэтая ж, як і ў кілаграфіях С. Юдовіна, Аўтар Ілюстрацый — Рыгор Шліпавіч Клікушына, ім янога добра знімае па аформленых ім кітгах выдвецтва «Беларусь».

Праўда, калі ён асабліва актыўна працаваў у ніжнай графіцы, не ўсе работы ўдаліся аднолькава — былі і слабыя. Але лепшыя ўражвалі дасканаласцю шрыфта, лакачнасцю і строгасцю выяўленчых сродкаў, дакладным падборам тонаў і пэўнаю да вокладкі, тытулаў. Гэты ланкізм уласцівы Р. Клікушыну ў кніжнай графіцы і цылер. Вось, напрыклад, кніга С. Шумікевіча «Вяртанне ў маладосць» — дакладна знойдзены на сілкі вокладкі сімвал зместу кнігі, сімвал п'сменніцкага падарожжа ў маладосць: пры і рэсчар ад яго — быццам шлях у мінулае, пратораны гэтым самым прыом...

...У пакоі, дзе ў перапынку паміж лекцыямі збіраюцца выкладчыкі мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагагічнага інстытута, Рыгор Шліпавіч знаёміць са сваімі новымі работамі. Ён мяркую паказаць іх на выстаўцы твораў выкладчыкаў інстытута, што адкрываецца ў сувязі з п'яцідзесяцігоддзем гэтай навуцальнай установы. Новыя творы Р. Клікушына — вялікія станковыя лінаграфіі. Многія з іх і калегі мастака бачылі ўпершыню. Па рэакцыі гледачоў адчуваю, што работы падабаюцца.

Вось адзін з новых лістоў — «Першы трактар».

— Гэта з серыі пра ўспаміны маленства, — тлумачыць аўтар.

Астатнія «тлумачыць» сама работа. Адрозд ж працякае наступнае ліста, на якім — вёска над возерам. Па наўлоўных дэталях адчуваецца атмасфера часу — гэта дзевятнаццацігадыя гады, калі ў вёску, якая толькі становілася на шлях калектывізацыі, ішлі першыя трактары... Ва ўсім выськовым наваколлі — спакой. Сонца асвятляе старую цэркаўку і новыя, крытыя ўжо не саломаю, а бляхамі даміні, лютарную гладыз возера, дзе прыткнуліся да берагу чаўны. Спыніўся трактар пасля работы ў полі. Двое мужыччэй заваяваюць яго, побач — кабет з дзецьмі... Не, такое не выдумаш, гэта калісьці глыбока запала ў душу і было вынашана, пакуль знайшло ўвасабленне ў сілкі на выяўленчых сродках, але таю пераключэння на настроі, на вобразах рабце.

На іншых лістах — стары і новы Віцебск, які мастак вельмі любіць. Спраўды, толькі любячы горад, у якім жывеш, бачыш і з любоўю перадаеш найдрабнейшыя дэталі ягонага «ўзросту» — старадаўнія балконы, ірнамэнты на фасадах, сам лад архітэктуры колішняга губернскага Віцебска — усё, што складае непаўторную пазію горада, дзе так адмыслова спалучаюцца рысы старога і новага.

Мастак не слепі каліруе твора ішніа гарадскія краязьвіды. Ён адраба дэталі і спалучае іх па законах гармоніі, якая дзавяляе

У МАЙСТЭРнях мастацтва

«ТУТ Я ЖЫВУ...»

Гледачы адчуць не столькі «эгіграфію» мінулага і сучаснага Віцебска, колькі яго атмасферу, яго прыру, яго адметнасць, некрываецца ў сувязі з п'яцідзесяцігоддзем гэтай навуцальнай установы. Новыя творы Р. Клікушына — вялікія станковыя лінаграфіі. Многія з іх і калегі мастака бачылі ўпершыню. Па рэакцыі гледачоў адчуваю, што работы падабаюцца.

Вось адзін з новых лістоў — «Першы трактар».

— Гэта з серыі пра ўспаміны маленства, — тлумачыць аўтар.

Астатнія «тлумачыць» сама работа. Адрозд ж працякае наступнае ліста, на якім — вёска над возерам. Па наўлоўных дэталях адчуваецца атмасфера часу — гэта дзевятнаццацігадыя гады, калі ў вёску, якая толькі становілася на шлях калектывізацыі, ішлі першыя трактары... Ва ўсім выськовым наваколлі — спакой. Сонца асвятляе старую цэркаўку і новыя, крытыя ўжо не саломаю, а бляхамі даміні, лютарную гладыз возера, дзе прыткнуліся да берагу чаўны. Спыніўся трактар пасля работы ў полі. Двое мужыччэй заваяваюць яго, побач — кабет з дзецьмі... Не, такое не выдумаш, гэта калісьці глыбока запала ў душу і было вынашана, пакуль знайшло ўвасабленне ў сілкі на выяўленчых сродках, але таю пераключэння на настроі, на вобразах рабце.

Мастак не слепі каліруе твора ішніа гарадскія краязьвіды. Ён адраба дэталі і спалучае іх па законах гармоніі, якая дзавяляе

пазнаеш «почыр» не аднаго толькі Р. Клікушына саракавых-п'яцідзесятых гадоў, прыходзіць новыя, больш выяўленчыя, больш выразныя, чорныя і белыя колеры, напрымак аддзялення штырха і сам яго характар выбарочна такім чынам, што ўсё разам пачынае сарабрыцца, перадавацца багачам гатайнасцей — пачынае гучаць. Спраўды, калі гледаць клікушынскія лісты «Восень» і «Пейзаж з сонцам» — лоўць сябе на тым, што слухаеш мелодыю. Можа ад таго, што ў лістах «Восень» так на месцы журавы. А ў лістах «Пейзаж з сонцам» такі выразны і мілагучны акорд — пушыстая стая на фоне сонечных праменьняў... Шкава, што блізкага настрою ў гэтых двух розных па тэме лістах мастак дэбавіаецца рознымі сродкамі. У «Восень» гаспадарыць ламаўня лініі — і толькі неба ды блікі на вады вырашаны прамымі штырхамі. А ось у «Пейзаж з сонцам» толькі дрэва на другім плане ды абрысы воблакаў зломані штырхоў як бы падкрэслваюць і пазію прамых ліній. І дзівосна не ў саміх штырхах, а ў тым, што пра іх аўсім не думаеш, калі аддаеш той уладзе светлага, мажорнага настрою, якім напоўнены

сціплы матывы прыроды, сапраўды перажывае мастаком.

Можа і памыляюся, але мне здаецца, што не так пераканаўча «гучыць» у лінаграфіях Р. Клікушына партрэты. Іны перагруканы лініямі, залягнуты імі быццам паўніцям, з якога разец не можа выбытацца. Хаця тыпажы партрэтаў і вабяць. Мастак, наўзюна ж, сам адчувае гэта і спрабуе шукаць нейкія новыя шляхі падыходу да партрэта. Такі, напрыклад, ліст «Вярба», у якім партрэт вырашаны спалучэннем плоскасці чорнага і белага. На жаль, не ўсюды белая ўспрымаецца рэльефам (а гэта ж абавязкова павінна быць — грэба толькі, каб суданосны чорнага і белага звайшліся дакладна).

У майстэрні Р. Клікушына ўбачыў і пішучую машынку. Азнаваецца, мастак не толькі малюе і гравіруе. Вотыт выкладання ў пелістывіце абавязнаецца. Ужо выйшлі ў свет у апошнія гады работы Р. Клікушына — металічныя распрацоўкі для студэнтаў — будучых мастакоў і выкладчыкаў малявання. Адна з іх прысвечана шрыфтам. Другая — рэзбеды ў зборку «Асновы графічнай граматы».

На рабочым сталі мастака — новы рукапіс «Шрыфты ў школе».

Творчыя планаў у Р. Клікушына многа. І ўсе здзяйсняюцца. Бо мастак, нягледзячы на занятасць у інстытуце, кожную вольную хвіліну стараецца аддаць творчасці.

— Тут я жыву, — кажа ён пра сваю майстэрню, — капе пачуе надзвычайны парадак, дзе ўсё спрыяе рабоце.

Ул. БОЙКА, Віцебск — Мінск.

Музычная кампазіцыя «3 мінулага і сучаснага беларускага вёскі» ў выкананні жаночага ансамбля «Лявоніха» саўгаса «Сцяг Кастрычніка» Бярэзінскага раёна.

КІНО ІМЕМ ЗАКОНА

Іх доўга шукалі. Прайшло дзевяціццаць гадоў, а пошукі працягваліся. Яны не маглі схавана і пазбегнуць заслужанага пакарання. Іх знайшлі на Камчатцы, у Ціраспалі, у Мурманску, у сяле Бугаўна, у Цалінным краі. Іх знайшлі і прывезлі ў Мінск, Гомель, Віцебск, каб ім народа судзіць за злачынствы, якія яны рабілі ў час фашысцкай акупацыі.

Іх доўга шукалі. Кроў людская — не вадыца. Яны гэта ведалі і нібы тыя клыкі сядзель у сваіх чыпчынах, стараючыся нічым не выдаць сьме. Яны хаваліся пад чыпчынамі, прывілі, з «ліпавымі» дакументамі. Толькі б выжыць, толькі не трапіць бы на пачы тым, хто іх ведае. Але іх знайшлі. І вось яны сядзель у зале суда, аб чымсьці думаючы, аспрагаюцца гледаць у аб'ектыўныя кінакамеры. Хто яны, гэтыя людзі? Ды ці людзі? «Есць у свеце рыса, якая аддзяляе людзей ад нелюдзей, чалавечы ад бесчалавечыя...» — гаворыць новы хронікальна-дакументальны фільм, пастаўлены беларускімі кінамаістэрамі: рэжысёрам Ю. Дубровным, апэратарам Ю. Івановым і Я. Сакаловым (рэдактар Р. Раманаў). Ён так і называецца: «За рысай» і апавядае аб судовых працэсах над ваеннымі злачынцамі, якія адбыліся ў Мінску, Віцебску, Гомелі ў канцы мінулага года.

Карціна — невялікая па метражу: на экране яна дэманструецца дзевяціццаць мінут.

...Зале суда. Дзе допыт. Падсудныя выкручваюцца, хлусяць, звальваюць сваю віну на іншых, а то проста спасылаюцца на загад. А побач нады, якія паказваюць злачынствы фашыстаў і іх памагатач.

Аўтары фільма п'лена карыстаюцца сіхроннымі здымкамі. На плёнку запісаны паказаны сведак, пытанні пракурора, адказы падсудных. «Вы асабіста забіваў?» — пытаецца старшыня Васінага трыбунала аднаго з былых гітлераўскіх халубоў. «Я страляў у яму», — абывава адказвае забойца. — Яны там ляжалі адны на адным — штаблямі». «Прамажучы было нельга?» — зноў задае пытанне абвінавачваему судзіць. «Не, нельга. Яны ж ляжалі адны на адным». І ўсё гэта спакойна: ну, страляў, ну, забіваў, а потым атрымліваў за гэта ўзнагароды.

Кадры з трафічнай хронікі — вострыя, гэтыя выхадкі, атрымліваюць аб'ект: кіруючы на вернасць «фюрэру» і вялікай Германіі, вострыя ўжо маршыруюць аб ішчелы ад крыві і ўлады. Побач кадры — замучаныя імі савецкія людзі. А зраджыкі атрымліваюць за гэта ордэны і пахлёбку, самагонку і м'яса.

«Мы павінны забіваць ад тых да чатырох мільянаў рускіх у год» — гэта сказаў у ліпені

Аўтаран, 22 кастрычніка 1968 г.

ПЕСНІ ПЯТРА ШЭЎКІ

Многа песень складзена пра Нёман. А ці чулі вы песню, ад якой нявавае шырыней, бяскрынасо, лагоднай.

Кожны уладзі Нёман чыстае воды...

Аўтар гэтай песні Пётр Шэўка — дырэктар Карэліцкага раённага Дома культуры. У юбілейным годзе ён напісаў тры песні. Яго «Прывітальная песня» атрымала

Ужо прапіску на самадзейнай сцэне. А яшчэ кампазітар-аматар па-дараву самадзейным спевакам «Партызанскую песню» на словы настаўніка Івана Жука. Гэта ўсплыла аб Вялікай Айчыннай вайне, яе героях — народных смельчых. «Юбілейная прыпеўка» П. Шэўка прысвечана нашаму сучасніку, тым зменам, што адбыліся ў Прыёманскім краі за савецкі час.

В. КАРЖАНЕВІЧ.

ЧЫТАЧЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

А Які саміх дарагіх гэсцей сустракаюць працаўнікі галубы і фермы самадзейных артыстаў Рэчыцкага раённага Дома культуры. Сябе та артысты-аматары наладзілі ўжо аб выхадзе канцэртаў. Яны выступалі ў калгасоў імя Фрунзе, імя Мінрасава і імя Гаспадарнах.

А. ЛІХАЧ.

ПРА ТЫХ, КАГО НЕ БАЧЫШ ГЛЯДАЧ

Гэта паўтараецца амаль што вечар і амаль у кожным тэатры. І ў музычным тэатраме. Зале прыслухоўваецца — гучыць апошнія фразы салістаў, а ў аркестры б'юць апошнія форты музыканты.

Некалькі секунд чынаў — раптоўнай і «гучнай» — і воплескі, воплескі...

Калі ж гэта прам'ера — рэжысёр, дырэктар, мастак, выканаўца ролі (а ў зале аўтар — дык і яму) падніоць кветкі, вішчуючы з поспехам, пацскаючы руні. Часцей за ўсё гэты традыцыйны рытуал бывае вартам таго, што адбывалася на сцэне. І людзі, якія прымаюць вішчаванні, заслухалі іх.

Так было і ў гэты вечар. Толькі...

Калі дырэктарскай ложы (вы, наўзюна, ведаеце гэты ўтульны куток у Беларускаму тэатры оперы і балета?) сядзель невясокая тоненькая дзючына. Яна толькі што выйшла з глядзельнай залы і стомлена апусцілася ў крэсла. Вось і ўсё. Пром'ера прайшла добра, можна і адпачыць. Праўда, яшчэ вельмі цяжка перамагчы хваляванне, яшчэ гучыць у галаве асабліва цяжкія для салістаў месцы — у час спектакля яна некалькі разоў прыўзнялася са свайго прыстаўнога крэсла...

З прам'ерай, Ларыса! — крыкнуў нехта, бегучы за кулісы. — Ты што тут уселася, пачебаламійшва шукаць!

У галаве мігнэлаўца аўтара ж спеўка, тараба пабачыць Танцуню Міхайлаўну.

Ларыса пайшла за кулісы. Тут ішчэ залавалася па-святочнаму апаратуны дырыжор і рэжысёр. Зара яны пачынуць спрачацца з-за нейкай ноты. Дырыжор будзе сцяжываць, што тараба было прысваіваць ірэй, а рэжысёр будзе яму прырэчыць. Усё знаёмца і прывычнае. І рэпарты...

— Ларыса, любя, дзякуй!

СААЎТАР ПОСПЕХУ

Дзючына апынулася ў абдымакх маладога слявачкі, якая выканава галоўную партыю ў оперы. У слявачкі быў сёння цяжкі і аднасны дэбют. І яна вела, колькі працы ўкладзена канцэртмайстрам Ларысай Талкачовай у час падрыхтоўкі парты.

Я была сведкай гэтай сцэны і яшчэ раз падумала: ад колькіх людзей залежыць поспех ці няўдзя спектакля! Але так няўдзя ўжо, што на сцэну пастаў прам'ера выхадзіць дырыжор, рэжысёр, салісты, Вядома, іны галоўны творцы ў тэатры. Хто ж павядае на сцэну ўсю тэатру, паставававаю частку, тэатрычныя цэхі і г. д. І ўсё-такі было б нядрэнна, каб у размовах аб тэатральных спектаклях часцей успаміналі людзей, якіх мы не бачым на сцэне, але ведаем, што ад іх майстэрства многае залежыць.

Той, хто часта бачыў у Беларускаму оперным тэатры, несумнянна добра ведае Сямёна Львоўна Талкачова, пражываюча янога не сыходзіць з афіш. Калісьці ён быў проста «кан-

цэртмайстар Талкачоў». Прайшлі гады і зараз вы ўжо чытаеце: «Галоўны манэртмайстар тэатра народныя артысты рэспублікі С. Л. Талкачоў».

Везумоўна, пра Сямёна Львоўна, пра яго высокі професіяналізм і аднасны свай справе тараба пісаць асобна, і не толькі артыкулы, а і кнігі. Гэта вельмі таленавіты музыкант, які выхавану (у добрага канцэртмайстра заўсёды ёсць свае выхаванцы) не адно панаценне салістаў. Зара ж гаворна пра самую бліжэйшую яго выхаванку — дачку Ларысу.

Даўнае прайдзе ўдзел за ёю артысткай, з якой сёння працуе Ларыса, у канцэртмайстарскім класе. Пачаўся звычайны ўрок.

— Яшчэ раз, калі ласка, гэтая месца... Слявачка паўтарае. Потым яшчэ раз. І зноў усё з пачатку. Цяжыцца выхадзіць, а за намі зноў! зноў нусцця твоя гукі... І так кожны дзень. Развучаецца нотны матэрыял опернай партыі, тэкст, ідзе, так сказаць, карпатлівая чарнавая праца. Прайдзе некаторы час, і калі мы зноў заўвернем у той жа клас, то ўбачым, што тут стала крыху веселей. Ужо вырысоўваецца музычны малюнак партыі, асноўнае вакальныя вобразы, набіраюцца фарбы. І зноў паўтараецца і паўтараецца адна і тая ж фразыла... А тараб ж яшчэ дакладна ішчэ аб прыгажосці тукі ў слявачкі і аб афарбоўцы тэмбру.

Шмат часу прайдзе, пакуль Ларыса скажа: — Здаецца, можна здаваць партыю дырыжору. І потым, у час агулных спевак і ў час мімансцэнічных рэпелітэй яна будзе слядзец за рылем...

Калі Ларыса палюбіла музыку, як да яе прыйшло жаданне стаць оперным канцэртмайстрам? Яшчэ студэнткай Беларускай

кансерваторыі яна прымавала ўдзел у рэспубліканскім конкурсе музыкантаў-выканаўцаў, дзе заняла другое месца. Ужо тады дзючына прапавала ў музычным вучылішчы ў вакальным класе М. М. Сярдобава. А ў 1961 годзе, закончыўшы кансерваторыю, прайшла ў оперны тэатр.

Аб першых гадах працы ў тэатры Ларыса ўспамінае з вялікім задавальненнем. Яна адрозд уключылася ў работу па паставаўцы такіх опер, як «Заручыны ў манастыры», С. Пракофьева, «Арэстэга» С. Танеева, «Баль-маскарад» і «Атэла» Д. Вердзі. Спачатку, вядома, было цяжка. Але, прапучы з такімі мастакамі, як Д. Смольч і Т. Каламітцамі, яна навучылася перамагчы цяжкасці.

Творчыя біяграфія Ларысы яшчэ невялікая, але калі вы ўважліва сочыце за рэпертуарам беларускай опернай сцэны, то бачыце яе пражывані на афішчальных спектаклях «Багема», «Фавуст», «Рыгалега», «Трубадур», «Травіта», «Яснае світанне», «Калі ападае лісце», «Мара», «Спартак», «Золушка» і многіх іншых.

Завірнуўшы ў «творчую лабараторыю» Ларысы, вы абавязкова адзначыце вялікую адназначнасць у падыходзе да кожнай новай работы, надзвычай уважлівы адносіны да нотнага матэрыялу.

— Ножны музыкант, вядома, чые музыку па-свойму, — гаворыць Ларыса, — але ён заўсёды імкнецца бліжэй падсыці да аўтарскай трактоўкі. Яна кожны раз з аднолькавым хваляваннем аддаецца новай рабоце, шукае новыя мастацкія сродкі і не заслакоіваецца на дасягнутым. А дзевяціццаць гадоў у яе ўжо ёсць і нават невялікая «Ларыса» яшчэ п'ерапаўнае ўражаннямі ад іх Сусветнага фестывалю моладі і студэнтаў у Сафіі. На яе стала — фотаздымкі, мноства

сувеніраў, якімі абменьваліся дзючыты і юнакі з розных краін свету. Яна з захапленнем раскавае пра цікавыя фестывальныя сустрэчы. Дзючына ўлюбёная ў гэтую краіну, у яе гасцінныя, сардэчныя людзей.

Пра сваю перамогу, пра поспех гаворыць неахвотна. А яе гэтым заўважылі. У Сафіі, як вядома, пасля тых адборачных камісій паехалі з нашай краіны толькі два канцэртмайстры: Ларыса і дырэктар Міжнародных конкурсаў маскіт Валентын Бельчанка. І вось фестываль прынес яшчэ адну перамогу. У ім прымаў ўдзел шмат канцэртмайстраў, а ўзнагароды атрымалі балгарская піяністка і Ларыса. Ларыса выступала не толькі з беларусым спеваном Аскольдам Сухіным. Яна азнаўпаіраваала салістам Вялікага тэатра горада ССР Тамары Сініцкай і Махвала Ісрашвілі. Тамара з Аскольдам атрымалі залаты медаль, Махвала — сярэбраны. Пасля аднаго з выступленняў да Ларысы падышоў балгарскі крытык і сказаў:

— Мне здаецца, што калі нават і няма голасу, з вамі нельга не заспываць...

Дыпламант ІХ Сусветнага фестывалю моладі і студэнтаў Ларыса Талкачова яшчэ ў пачатку свайго творчага шляху. У дні, калі пішуча гэтыя рэды, Ларыса з Аскольдам Сухіным выступалі з канцэртнай у Ларысы горада рэспублікі. Дзючыну вельмі захапляе канцэртная дзейнасць.

ГЭТА — САПРАЎДНАЯ ПАЭЗІЯ

Я даўно палюбіў паэзію Аляксея Пысіна, уважліва чытаў яго кнігі. Апошнія зборнікі паэзіі — «Мае мерыдзіяны» і «Твае далоні» — сталі для мяне значымі душэвымі набыткамі.

Які так багата сардэчнай цешлівай, чысціні і пяшчоты (калі паэт гаворыць пра характэрныя жыццёвыя моманты, пра існы свет «вешчых траў і драў», пра свежасць вяснавага лісьця, выспяванне налесі, квітненне паду і пошум пушчаў).

У гэтай сповядальнай паэзіі заўсёды жыве трыюма за існаванне гэтага свету, за яго спакой і мір, імкненне самому спаці пошуку меры адказнасці за нядаўнасныя мары загінуўшых саброеў, за клопаты сучаснікаў, за будучыню нашчадкаў.

Гартаю кнігу «Твае далоні», і пранізваюць сэрца роздум і хваляванні паэта:

Хачу вастання старопадобным, Жыдаю лёсу аднаго; Быць намусьні неабходным, Не адчуваючы таго.

Над неабам бацькаўшчыны, Нямых крыкоў і рычых шпіль, Хай не ўстрыжыцца прытулка заміста Маяго абвядзены нябыт.

Ты будзеў неўміручы, сціг, Бо мы шчыбе ільям, У сваёй крыві, ў сваіх насямах Перадаем — з жыццём.

Гэта сапраўдная паэзія, паэзія «з тугім запасам жыццядзейных сіл».

Ул. САКАЛОўСкі, мэтадыст абласнога бібліятэчнага ў. і. Леніна, г. Магілёў.

ЧЫТАЎ З ХВАЛЯВАННЕМ

Кніга апавяданняў Івана Чыгрынава «Самы шчаслівы чалавек» вылучана на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР за 1968 год. Я кнігу чытаў. Яна мне спадабалася. І вось хачу падзяліцца сваімі думкамі аб ёй.

Упершыню я пазнаёміўся з творамі І. Чыгрынава ў газеце «Правда», дзе былі надрукаваны яго апавяданні «Шчаслівы месса» і «Жыцьце ў крайняй хаце Удава...» Гэтыя творы прывабілі мяне сваёй жыццёвай праўдзівасцю. З таго часу я пачаў савацьца за маладым пісьменнікам, чытаў амаль усё, што той публікаваў.

Прышлі першы бой з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на заходняй граніцы і германца загінуў за свабоду Радзімы.

Недзяга без хвалявання чытаць апавяданні Чыгрынава «На пыльнай дарозе», «Ішоў на вайну чалавек», «За сто кіламетраў на абед...».

Пісьменнік піша не толькі аб мінулай вайне, якая была суровым выпрабаваннем для савецкага народа. Ён расказвае і пра сённяшні дзень беларускай вёскі. Вобразы партыйных, савецкіх работнікаў, простых працаўнікоў у Чыгрынава заўсёды прывабныя. Лёсы асобных людзей цесна пераплецены з жыццём калектыву.

Я не асмеяваюся ўсебакова ацрываць вартасці кнігі «Самы шчаслівы чалавек». Гэта, напэўна, зробяць спецыялісты — літаратурныя крытыкі. Хачу толькі сказаць, што мне, чытачу, гэты кніга спадабалася. Мне здаецца, апавяданні Івана Чыгрынава заслужваюць Дзяржаўнай прэміі БССР.

Б. БУЛАТ, Герой Савецкага Саюза, г. Мінск.

У КАМІТЭЦЕ ПА ЛЕНІНСКІХ І ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЯХ СССР У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ, МАСТАЦТВА І АРХІТЭКТУРЫ

У Маскве пад старшынствам М. С. Ціханова праходзіць сесія Камітэта па Ленінскіх і Дзяржаўных прэміях СССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры пры Саваце Міністраў СССР. У яе рабоце прымаюць удзел відныя дзеячы савецкай культуры Масквы, Ленінграда і саюзных рэспублік.

Сесія абмяркуе работы, адобраныя для ўдзелу ў конкурсе. Разнікне аб прысуджэнні Дзяржаўных прэміяў СССР будзе апублікавана да гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

ТАСС.

Адкуль пачынаецца дарога ў мастацтва? Можа, вось з такага гуртка, які ў дзіцячым клубе «Сосна», што арганізаваны пры Баранавіцкім баваўняным камбінатам.

Колькі цудоў адкрылася перад удзельнікамі гуртка: высокія палыны, сям'я барачнікаў, мядзведзі, піянеры з трубай і барабанами, вожыкі, з васьмі — ой, які смешны! — вярблюд.

Ці здолеюць мы налі-небудзь зрабіць гэтані? — внічам спеціцца ў вакал дзюжчым пштаніе.

Ну што ж, паспрабуем! Вярніце ў рукі мячкі, падатлівыя пластыліны і надавайце яму любую форму. Хто ведае, можа з гэтага і паміцца ваш шлях у мастацтва. Ну, смілей!.

Фота У. МЯЖВІЧА.

НЕАПУБЛІКАВАНЫЯ УСПАМІНЫ ЯКУБА КОЛАСА

У Літаратурны музей народнага паэта Беларусі Якуба Коласа пераступілі з Ленінграда фотакопіі рукапісаў успамінаў Якуба Коласа аб вялікім пралетарскім пісьменніку Аляксею Максімавічу Горькім.

У 1942 годзе Якуб Колас знаходзіўся ў эвакуацыі ў Ташкенце. Там народны паэт прымаў удзел у ранішніку, прысвечаным Максіму Горькаму. Вось што Якуб Колас запісаў тады ў дзёньніку: «Удзельні харэй у Дом Чырвонай Арміі на ранішніку, прысвечаным М. Горькаму. Доклад рабіў Пяксаней. Я выступаў з успамінамі аб

М. Горькім. Свае успаміны перадаў Пяксаневу па яго просьбе...» Рукапіс успамінаў захаваўся ў вядомага вучонага-літаратуразнаўцы Міколы Кір'явіча Пяксанева. Цяпер па просьбе музея Мікола Кір'явіч прыслаў фотакопіі гэтага рукапісу.

Ва успамінах Якуба Коласа расказвае аб сваіх урочках ад тэатраў, вядомага пралетарскага пісьменніка, прыгледзе свае сустрачкі з ім.

Успаміны Якуба Коласа пра Горькага будучы надрукаваны ў новым зборы твораў народнага паэта.

М. ЖЫГОЦІ.

ШМАТ ГАДОЎ з тае пары мінула, а ось не забываюцца той летні надвечарак...

Сонца задалася за лес. Мы, хлапчухі, бацкавы босмы нагамі па ўтоўчанай-укатанай вуліцы, гулялі ў ількі.

Але ількі — гэта так, каб час хутчэй ішоў. Забываючыся на гульню, мы ўсё дзіралі ў доўж крывявых. Глядзелі туды і дарослыя — мужчыны і жанчыны. Усе з неярпаўным чынам, калі адтуль, з-за кравы, з'явіцца... Адтуль павінен быў з'явіцца аўтамобіль! Усе ведалі, што старшыня з самай раніцы паехаў па яго ў горад.

І вось, калі з сажалкі, што раснай зеленае за гародам, пацягнула ўжо вільгаццю, з-за кравы паліўнае воблака пхну. Праз хвілінку, вясела сігналіны, на вуліцу вырвалі аўтамобіль. Ён фарсіста крутнуўся на крывявых і спыніўся ля канторы. Усе кінуліся туды, шыльва абступілі машыну.

Гэта была палутарка — на ілперанні час не машына, а каламанка з чатырох колаў. А туды ў Ого, туды Радасці і здзіўленню не было канца. Жанчыны боквалі, хрысціліся, мужчыны мапалі барты, крывілі, скаты колаў, ількі адані аднаму галавамі, маўляў, от гэта штука!

Мой бацька, каласнік брыгады, крыву спазніўся на гэтую сустрачку, затрымаўшыся ў полі. Ён прыбег — запалены, потны — тады, калі ўжо ўлеўся першы вярхал. Прыбліжыўся да палутаркі, ён калыні хвілін глядзеў на яе, пасля абышоў вакол, і, паціраючы агарэлую лысіну, гаварыў не то сам сабе, не то ўсім:

— От гэта, брат, штука! Машына! Не то, што конь! Го, дзесяткі коней замяніць! Ні табе

рэек, ні табе вугалю. Куды хочаш, туды і едзь. Індустрыя!

Бацька стаў наля машыны доўга, можа, даўней, чым астатнія мужчыны, і, ступаючы кірвавым ботам па скале, усё паўтараў: — Індустрыя, брат, Індустрыя!

...А падаўна... На агароджаным чырвонымі вярочкамі ўчастку гарадской вуліцы стаў конь. Гняды, даўганогі, падвары, з бэльмі шкарпэткамі. Яго трымаў за аброчы апануты ў форму будзёнаў чатырыст.

Калі вярочканага бар'ера тоўпіўся люд. Адны любаваліся на ім, іншыя з ціканасцю зіралі на тое, што і які робяць рыжысёр, апэратар, ія памочнікі.

— Іш ты яго, які красавец! — Шыя — проста ільціна! — Артыст! Дзеяні кіно і трымаюць таго!та!

Побач са мной аказался жанчына з хлапчым гадоў пач. Хлапчык нават і не глянуў у той бок, дзе стаў мінаапарат, дзе бегалі-мігучы кіношчыні. Ён трымаў маі за руку і картава чабтаваў — радасна-здзіўлена, захлебваючыся:

— Мама, паглядзі, жывы конь! Паглядзі, мама, жывы конь!

Я ішоў дадому, а ў вушах маіх усё стаіла гэтыя хлапчюковыя словы: «Жывы конь»

Зайва на палях

ПРЫКРЫЯ НЕДАКЛАДНАСЦІ

нам трэба належным чынам ушаноўваць працу тых, хто пачынаў і развіваў беларускае кнігадрукаванне, трэба ўлічыць кожнае друкаванае выданне на роднай мове.

На жаль, замест уважлівага і дэталёвага ўліку беларускай кнігі, які выйшлі ў дарэвалюцыйны час, заўважаецца якаясьці тэндэнцыя зніжэння і без таго невялікай лічбы. Тэндэнцыя, бо факты падобнага роду — не адназначныя. Так, у артыкуле «Друк Беларускай ССР за гады Савецкай улады» (Да 450-годдзя беларускага кнігадрукавання), які з'явіўся ў дадатку да часопіса «Новыя кнігі

БССР» (1967 г., № 7), сшырадаецца, што нібыта «з 1884 года да Кастрычніцкай рэвалюцыі на беларускай мове выйшла 112 кніжак». Хочацца запытацца ў невядомага аўтара артыкула: адкуль ён узяў гэтую лічбу і чаму вызначальным годам узяты 1884 год?

Самая даўнае тут, што артыкула «Друк Беларускай ССР за гады Савецкай улады» падрыхтаваны супрацоўнікамі Кіеўскай палаты БССР, якія па абавязку сваёй службы павінны быць у курсе справы, павінны весці дакладны ўлік беларускай кнігі. Наўжо ў Кіеўскай палате БССР не ведаюць, што ў 1884 годзе не выйшла ніводнай кнігі на беларускай мове і год гэты, значыцца, не можа быць нейкім вызначальным рубіжком? Ці не меўся тут на ўвазе 1881 год, калі ў Кіеве, пры актыўнай падтрымцы і саапаўняў Украінскага вучонага і грамадскага дзеяча М. Драганава, выйшла ў перакладзе на беларускую мову кніга А. Падальскага

«Пра багацце да беднасці?» Зрэшты, вызначальным і не можа быць і 1881 год, бо беларускія кнігі выдаваліся і раней. У бібліяграфічным даведніку Ю. Бібілы «Летапіс беларускага друку. Частка другая. Паасобныя выданні на беларускай мове» (Мінск, 1929) зарэгістраваны кнігі, якія выхадзілі ў свет, пачынаючы з 1835 года. Даручы, у гэтым даведніку за гады з 1884 па 1916 улічана і апісана не 112, а 222 кнігі! Трэба пры гэтым мець на ўвазе, што па розных прычынах Ю. Бібілы зарэгістравала не ўсе беларускія кнігі. Паводле маіх падлікаў, якія таксама не з'яўляюцца вычарпальнымі, з 1835 па 1900 гады выйшла 75 кніг, а з 1901 па 1916 год — 221, а ўсяго разам з 1835 па 1916 год — 296 беларускіх кніг.

Давярэўшыся артыкулу «Друк Беларускай ССР за гады Савецкай улады», неагарты беларускія выданні не толькі чэрпаў з яго звесткі, якія не адпавядаюць сапраўднасці, але ільч лічылі патрэбным дадаць сабе-тое і ад сабе. У адным з выданьняў сшырадаецца, што 112 кніг дарэвалюцыйнага часу — гэта «пераважна гентаграфічныя выданні невялікага аб'ёму і фармату з нязначным тыражам», у другім даводзілася, што нібыта «у 1913 годзе на беларускай мове была выдадзена ўсяго адна кніга». Недакладны звесткі трапілі нават на старонкі зборніка статыстычных матэрыялаў «Краіна Савятаў за 50 год» (Масква, 1967), у якім сшырадаецца, быццам у 1913 годзе выйшла на беларускую мову дзве кнігі тыражом чатыры тысячы экзэмпляраў.

На самой справе, з усіх 296 кніг, што выйшлі ў свет з 1835 па 1916 год, толькі адна выдана на гентаграфіі (Ф. Пачынік — «Правда і крывіда», 1863),

дзесяці літаграфічных спосабаў (у 1910—1914 гадах такім чынам былі выданыя драматычныя творы Я. Купалы, К. Каганца, А. Чэхава, М. Крапівіцкага, Э. Ажэшкі і іншых аўтараў), а ўсе астатнія беларускія кнігі — звычайныя друкарскія выданні.

Цяпер адносна колькасці беларускіх кніг выдання 1913 года. У гэтым годзе выйшлі з друку не адна і не дзве беларускія кнігі, а дваццаць чатыры. Сярод іх такія вядомыя кнігі, як зборнік «Шляхам жыцця» і апаедыя «Паўлінка» Янкі Купалы, «Вянок» Максіма Багдановіча, чатыры кнігі Якуба Коласа («Нёмнаў дар», «Тодэста палена», «Папаў чалавек» і «Батрак»), «Песні» Шчы Гартнага, «Абразкі» Эмігра Валуцка, апавяданні Уладзіслава Галубка, Таўруса, А. Новіца, Л. Гвазда, альманах «Маладая Беларусь» і іншыя лісьці.

Было тут і 15 кніг мастацкай літаратуры, адна перакладная ількі яны жанлівыя» А. Валодзькіна, 2 календары, 1 музычны зборнік з нотамі, 4 навукова-папулярныя брашуры і інш. З іх выйшла ў Пецярбургу 14 кніг, у Вільні — 9, у Гродна — 1.

І тыраж гэтых кніг быў, вядома, не чатыры тысячы экзэмпляраў, а значна большы, прынамсі тысяч дзевяць (17 кніг выдана тыражом 34 400 экзэмпляраў, на астатнія самі тыражы не паказаны, але ёсць падставы мернаваць, што кожная з іх выйшла тыражом не менш дзюх тысяч экзэмпляраў).

Прыкрыя, недаравальныя недакладнасці!

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

КАСТРЫЧЫНЦКАЯ РЭВАЛЮЦЫЯ І ЛЕНІНСКАЯ ПАЛІТЫКА САВЕЦКАЙ КУЛЬТУРЫ

хадзячы са сваіх нацыянальных традыцый, узабагачаючы агульнасаваецкую і сусветную культуру сваімі арыгінальнымі і часта непаўторнымі творами.

У працесе развіцця савецкай культуры праяўляецца дзяляцельнае адзінства агульначалавечых каштоўнасцей сусветнай культуры, асабліва рысаў інтэрнацыянальнай культуры і спецыфічны нацыянальных форм культуры кожнага савецкага народа.

Ленінская палітыка культуры, якая ажыццяўляецца ў СССР, дала кожнаму савецкаму народу роўна агульначалавечы шырока дасягчы магучыя пачаткі і пачаткі народа. Імяна гэта культурная палітыка прыводзіць кожны з савецкіх народаў да вышніх сусветнай культуры, адкрывае новыя, неабсяжныя гарызонты перад навуковай і мастацкай творчасцю кожнага, нават малага народа. Асабліва арыгінальнае духоўнае і мастацкае творчасць савецкіх народаў Сярэдняй Азіі і Казахстана, якія зрабілі скачок ад сродняевай адсталасці да сучаснага прагрэсу і тым самым пазвалі народам Усходу, якія вываляліся ад каланіяльнага прыгнёту, натхнічыць прыклад некапіталістычнага развіцця.

Сучасныя нацыі былі і на доўгі час застаюцца ўстойлівымі сацыяльнымі ўтварэннямі, і наша культурная палітыка накіравана на далейшае развіццё і росквіт нацыянальных культур, на іх узаямежнае абліжэнне. І абсабленне нацыянальных культур, і іх уніфікацыя не сумяшчальныя з ленінскай палітыкай культуры.

Пры ўсёй нацыянальнай спеасаблівасці творчай імятрансіцы культуры савецкіх нацыяў на першы план выступаюць агульныя для іх прынішчальныя рысы. Любая нацыянальная культура ў СССР — гэта культура народная і сацыялістычная, яе галоўны змест — сумесная творчасць людзей разумовай і людзей фізічнай працы ў мэтах пабудовы камунізма. Гэта — культура інтэрнацыяналістычная, заснаваная на дружбе і ўзаемадапамозе сацыялістычных нацыянальных рамках, зы

ялістычных нацыяў і іх майстроў культуры, гэта — культура гуманістычная, галоўнай мэтай якой з'яўляецца вызваленне, шчасце і ўсёгаўнае развіццё працоўнага чалавеча як асобы. Ідэяй асновай усіх савецкіх нацыянальных культур была і застаецца сацыялістычная ідэалогія, гэта значыць навукова абгрунтаваны светлагляд рабочага класа, народных мас, якія змагаюцца за пабудову камунізма. Неагарты заходняй філосафіі патрабуюць, каб наша савецкая культура была вызвалена ад ідэалогіі, каб такая «дэзалялігаваная культура» была аб'яднана з пануючай на Захадзе культурай. Нам улішчана, што заходняя культура дзеецца, яна пачаўшыся «дэзалялігаванай» культуры, памыляюцца. У век барацьбы класоў, асабліва ў умовах дзюх працяглых сацыялістычных сістэм літаратура і мастацтва, філосафія і грамадская думка не могуць ізалявацца ад інтэрсаў грамадства, адцы ад яго ў высокую каменную вежу. Хочам мы гэтага ці не хочам, але заўсёды ў філосафскіх трактатах і сацыяльных праграмах, у гістарычных і знаянах культурных поглядах, у астанкай літаратуры і мастацтве адлюстроўваюцца інтарсы грамадства, яго класаў і сацыяльных груп, праяўляюцца іх саветалагляд, іх адносіны да свету, да жыцця грамадства і чалавеча.

Культуры, свабоднай ад усляяна ідэалогіі, на наш погляд, не было і пакуль не існуе. Таму, калі прапануюць «дэзалялігаваную» культуру, гэта значыць пазабавіць яе сацыялістычнага ідэяна зместу, — гэта ўяўляе сабой замах на самастойнасць культуры, якую выбраў і стварыў народ ва умовах новага грамадскага ладу, безадзеянага спробы паярнуць кола гісторыі назад. Стварэнне і развіццё ў СССР, у шэрагу краін культуры і Азіі новай культуры, заснаванай на сацыялістычнай ідэалогіі, — працэс неваротны.

Свет уступіў у апошнюю трынь дзвядцяткага стагоддзя. Што прыняць чалавецтву і яго культуры гэты час, з чым прыйдучы яны да па

чатку новага 21 стагоддзя? Гэта пытанне, у прыватнасці, праблема перспектывы сусветнай культуры, хвалюе ўсіх нас. Іншы раз гэтыя перспектывы ўяўляюцца як змрочныя, бесперспектыўныя. Іншыя баяцца, што навукова-тэхнічная рэвалюцыя, якая ўвесь час працягваецца, прывядзе да распаду чалавечай асобы, да падначалення яе «дэману тэхнікі». Часам сшырадаюць, што «часавыя камунікацыі» адбярдуць у людзей усю творчы пачатак, зрабюць іх «новымі роботамі», нечым сярэднім паміж чалавекам і скажам, гаварачай машынай. Народна прадказваюць падобны чалавечы або большы яго частцы, падобны ад нібыта неабязнажнага прымянення тэрмалядзернай зброі, татальнае разабурэнне імятатковай культуры. Мы не падзяляем такіх псімістычных канішчэнняў, у тым ліку і ў галіне «філосафіі культуры». І зусім не лічым развіццё культуры бесперспектыўным, і асуджальным на непазбавеную падобна. Ёсць сіла, якая можа пераадолаць гэтаму і ўзяць у свае рукі лёс сусветнай культуры і ўсяго чалавечства. Гэта сіла — саюз людзей працы і культуры розных нацыяў, рас і кантынентаў, людзей, якія ствараюць матэрыяльны і духоўны каштоўнасці і здольныя знайсці разумны шлях ліквідацыі пагарозы, што навісла над чалавецтвам, яго матэрыяльнай, духоўнай і сацыяльнай, над мільёнамі людзей.

Савецкая ідэалогія і палітыка культуры зыходзяць з апытаньня чалавечай і ўзяць ад навукі і матэрыялістычнай філосафіі, згодна якому чалавечы ў стане пераўтварыць наш свет у сваіх інтарсах, дзеля шчасця, свабоды і ўсебаковага культурнага развіцця ўсіх людзей на зямлі. Мы ўвучэна ідэям да канца XX стагоддзя не толькі таму, што мы верым у шчасліваю будучыню чалавечства, але і таму, што навуковы погляд на сучаснае жыццё чалавечства адкрывае ў ім сілы, якія здольны дасягнуць гэтай будучыні. Вялікая адказнасць у майстроў навукі і культуры за тое, каб дучы людзей не былі атручаны ідам чынізму, бесперспектыўнасці і адчаю, за тое, каб быў захаваны мір паміж народам і лепшыя каштоўнасці культуры сталі здабываць усіх народаў.

Мы, савецкія дзеечы культуры, усведамляем гэту адказнасць, і зробім усё, што ў нашых сілах, для трывалага міру і ўзаемаараўнення паміж народам, для далейшага прагрэсу і праўтаніа, заахавання культурных каштоўнасцей сусветнай культуры ў імя чалавеча.

Ю. ПАТЛАУ.

ВАКАЛІЗМ НАРОДНЫХ ГАВОРАК

Сістэма галосных, альбо вакалізм — важная, але пакуль што мала вывучаная галіна лінгвістыкі. Асабліва складана і мала вывучаны ў беларускім мовазнаўстве вакалізм народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Аналіз асноўных асцяпатаў неацыяны вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

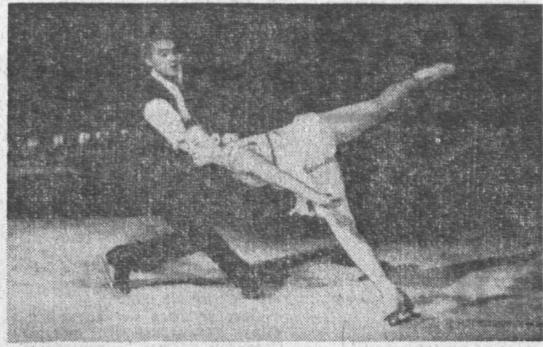
Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

Уважлівае вывучэнне вакалізму народна-дзіялектна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана праца Н. Вайтовіч «Неацыяны вакалізм народна-гаворачы і навукова-літэратурна-прывесчана».

ЛОСІФ РОСЧЫРК НА МЭДЗЕ

Мы пазнаёмліся з гэтым не па ўзросту мелым і вельмі зладжаным творчым калектывам зусім нядаўна — ён прывабна і праманіста дзе на вялікай ледзяной арэне, дзе да гэтага часу ўдалары яго вялікае Спорт, адзін толькі мужык і строгі Спорт. Скажу адрозна — чароўным росчыркам вузкіх сталявага лязя канька артыста з бераго Нявы нібы пакалюць на ледзе аўтограф Тэрнісхора. Здаецца, сама яна, муза балета, усміхнулася пчыра і гарэзліва — і мы ахучу і не паспелі, як аматары харэаграфіі ператварылі ў спартыўных бальшчыкаў, а спартыўны бальшчыкі — у балетману. І ўсе разам стварылі армію паклоннікаў новай трупы.

Грына Філіпава і Аляксандр Якаўлеў выконваюць «Раманс» (музыка А. Арнаніса). Фота Ул. БЛЮХА.

Назва трупы зусім празірчавая — Ленінградскі балет на ледзе (балет на ледзе — гэта хіба толькі кардытанцы). А ў Мінскім Палацы спорту паўе святлоўных настрояў. І не адзін вечар — жонкі дасць, пачынаючы з кастрычніка.

Што перш за ўсё вызначае абліччэ калектыву, якім кіруе Калетнік Барыскі Безумоўна, таленавітасць — жонка і ўсім удзельнікам разам, строгі густ, добрая музычнасць.

Калектыву яшчэ не споўнілася нават года. Гледчаць, якія прысутнічаюць на спектаклях, бачаць яго першыя крокі ў літаратурным сэнсе слова. Таму сёння можна нешта і дараваць, а да рэчага аднесціся паважліва. Самае галоўнае — Ленінградскі балет на ледзе ўжо іпаер мае свой, адметны і вельмі прывабны «почыр».

У першую чаргу гэта адлюстча да кардэбалета, да той ролі, якую прапануюць яму балетмайстры-пастаноўшчыкі.

Ва ўсім спектаклі няма ніводнага нумара, дзе б кардэбалет выглядаў нейкім аўтаматычным механізмам, які складецца з чароўных даўганогіх «гёрлс».

Легія графіцэўна скальжэнні, выразная пластыка і зладжанасць рухаў кардэбалета ствараюць для салістаў мяккі, лірычны, напоўнены сапраўднай прыгожасцю фон. Можна назваць, бадай, толькі адзін нумар, у якім кардэбалет выглядае крыху няўпэўнена. Гэта — «Вальс» на музыку Д. Шостакавіча ў пастаноўцы І. Чарнішова. Дарчыні, нумар вельмі прыгожы па харэаграфічнаму малюнку, але выконваецца ён танцорамі неяк «па службовай», вяла.

Пашуі калектыву і яго балетмайстраў ідуць па розных напрамках. Пакуль што можна вылучыць дзве рысы, якія ўжо далі свой пярэ — традыцыйная, класічная харэаграфія і пачуццёва-выразная.

Вобразы ж і сюжэты драматычныя выглядаюць расплывчатымі. «Прэлюд» і «Недзялёная песня» ў пастаноўцы І. Барыскага і «Засяўлены» ў пастаноўцы М. Пятрова не набралі яшчэ дынамікі і вястрыні.

Тэма прычыны такіх няўдзяч, як кажучы, на паверхні — не валодаючы імклівай хуткасцю, высіком упэўне-

ным скачком, не магчыма стварыць на ледзе тэмпераментны, гераічны вобраз. Пастапоўшчыкі вышэй названых нумароў прамамы талентавы выкарыстоўваюць індывідуальны магчымасці выканаўцаў, ідзе не пераступаюць той рысы, за якой пачынаецца ненатуральнае, нервовае напружанне. Але якраз магчымасці танцораў не раскрыты поўнасцю, а чысціна і лёгкасць харэаграфічнага малюнку самі па сабе не могуць кампенсавать адсутнасць тэмпераментнай увясцінасці, якой павінна быць напоўнена, напрыклад, «Недзялёная песня».

Затое «Сюіта ў бланкітне», пастаноўленая Д. Нухіаювым на музыку Ф. Шапана, прынеслі гледзачам сапраўдную асаду. Тут падам выкарыстоўваюцца здыбкі чудабоўнай класічнай «Шапанаўна», і ў мізансцені і ў прэзыхаванні адзеннях сільфід зававаны нават маленькіх традыцыйных крыльцоў. Аргыты выконваюць нацюрсі, семі і адзінаццаты вальсы, мазурку і вялікі вальс. Змянішы пунты на канькі, якія вяртучы на перадаюць на сваёй «мове» музычныя вобразы, раскрываюць іх характар. Графіцэўна ў палётах Грына Філіпава, пяшчотны і летучыя Алена Алена і Міхал Камінаў, няўраўнаважана і радасная Ала Пятава разам з артыстычнай мяккасцю танцаў кардэбалета — усё гэта зліваецца ў адзінае лірычнае гучанне, у кранальнае відовішча. У гэтым нумары нават ледзь чутны рытмічны шогат канькоў на ледзе гучыць з нечаканай чароўнасцю, «співасця» ў гітанцы Шапана.

У спектаклі многа па сапраўднаму добрай музыкі — Шапан, Арнаніс, Скрабін, наш сучаснік Андрэй Пятроў. Адчуваецца строгі і бескампрамісны адбор музычных твораў.

Вельмі прывабныя і маюць поспех у гледзючы нумары жартылівыя, гумарыстычныя — «Амаль Нарман» (пастаноўшчык К. Ласкары), «Утаймавалік тыграў» (пастаноўшчыкі К. Барыскі і Ул. Шуўлакоў), «Беспрытульна» (пастаноўшчык К. Барыскі). Гэта нумары сюжэтныя, з нечаканымі смеш-

нымі паваротамі. Выконваюцца імі з захопным энтузіязмам. Саміхна, калі самапоўнены ўтаймавалік (арт. А. Барнігара) стрымгадоў уцякае ад сваёй «звароў» і загіраецца ў кілеты. Вельмі забавна, калі сімпацічны бык (яго танцуюць Л. Хейфіц і Я. Зарх) перамогі і ўспамінае (арт. А. Шаніна, І. Хазе (арт. Я. Фешчанка), скарэацца самой Кармэн (арт. А. Алена). Гарэзлівы, рытмічны, малаўчы тавец «Рускі суверен» на музыку А. Пятрова.

Добрым густам адзначаны і работы мастакоў на касцюмах — афармленню — заслуханага дзеяча мастацтваў РСФСР Т. Брун, М. Азіян, В. Корышкавай, Т. Астрагорскай. Мы ўжо крыху прывыкліся да шымакаларова... крыкліваці, напышліваці, у якую часта прыбрасаць балет на ледзе. У Ленінградзе няма стракатак няўпэўнага фабрычнага клуба, дзе на сумных лекцыях мардавалі людзі. Мы бачым у філме і артыста, які старанне прымаюцца за справу камасольскага зьяіка, які рэшту пераабдуоўваецца работа клуба.

Гледзючы тых гадоў захаплялі кля камасольцаў-гідратэхнікаў, якія ўзанававалі будоўніцтва калонаў ў бязводных раёнах Туркменіі (Юлія Райкам, «Зямля прагнута»).

Кажучы, што тон тэатральных сезону задае яго пачаток. Карэспандэнты ТАСС насправабалі вызначыць прагнозы тэатральной восні ў некаторых раёнах краіны.

У дзень прэ'еры, прыручанага да галавы Ленінскага камасола, са сцены маладзёжнага тэатра Малдані «Лучафарул» загучыць голас «Бессмартнага маладосці». Так называецца спектакль, які ўзнавае заплею краснадарца.

І. АЛФІМБА.

У МАПАДЫМ рэвалюцыйным кінематографі камасольскае юнацтва адрозна ў барышча вяртае сюжэты ў барышча за новае жыццё, побыт, культуру. У сваю чаргу кінематографісты знайшлі ў жыцці і прычы падрастачага пакалення невынарпальную крыніцу тэм для творчага натхнення.

Чатыры з палавіны дзесяцігоддзя неад выйшла на экраны карціна Івана Парэсіні «Чырвоныя дэбюты». Цікава кінакасас аб рэвалюцыі юных абаронцаў справы падзвіжы, адважны і высокародныя хлапчука і дзюччыкак быў з сапраўдным энтузіязмам сустраці гледзачы, многія з якіх самі нядаўна вярнуліся з франтоў грамадзянскай вайны. У гэтым філме напружаная дынаміка прыгодніцкага сюжэта удала спалучаецца з сапраўднай рэвалюцыйнай романтикай.

Ужо ў дзевятых гадах з'яўляецца некалькі філмаў, якія тракуюць сур'ёзныя тэмы маладзёжнага побыту, барацьбы камасольцаў за новую сацыялістычную мараль і нормы паводнаў у грамадстве.

У гэтых адносінах характэрныя стужкі «Парыжскі швец» Фрыдрых Эрмлера і «Каруці» Сяргея Юткевіча. Яны сцвярджалі грамадзянскую пазіцыю актыўнай барацьбы камасола супраць ууліганства і маральнай разбэшчанаці, востра ставілі праблему культурана і палітычнага выхавання жонкага чалавекі камасольскага калектыву. Гарачы пафас аргыты за пераабдуоўвае жыцця часта выказваўся ў адкрыта публіцыстычнай форме і прымаў характар прызыўнага плаката з рэзкім здыленнем герою на станакоўч і адмоўчых Аўтары гэтых карцінаў не толькі канстатавалі і асуджалі асобныя недахопы ў выхаванні маладзі, але і стараліся даць станоучую праграму барцьбу з імі. Карціна Сяргея Юткевіча «Каруці» расказвала, напрыклад, аб дрэннай рабоце няўпэўнага фабрычнага клуба, дзе на сумных лекцыях мардавалі людзі. Мы бачым у філме і артыста, які старанне прымаюцца за справу камасольскага зьяіка, які рэшту пераабдуоўваецца работа клуба.

Гледзючы тых гадоў захаплялі кля камасольцаў-гідратэхнікаў, якія ўзанававалі будоўніцтва калонаў ў бязводных раёнах Туркменіі (Юлія Райкам, «Зямля прагнута»).

АСЕННЯ ПРЭ'ЕРЫ

У ГАЛОЎНЫХ РОЛЯХ — МОЛАДЗЬ

Кажучы, што тон тэатральных сезону задае яго пачаток. Карэспандэнты ТАСС насправабалі вызначыць прагнозы тэатральной восні ў некаторых раёнах краіны.

У дзень прэ'еры, прыручанага да галавы Ленінскага камасола, са сцены маладзёжнага тэатра Малдані «Лучафарул» загучыць голас «Бессмартнага маладосці». Так называецца спектакль, які ўзнавае заплею краснадарца.

І. АЛФІМБА.

не), арганізатары маладзёжнага інтэрнэ-кануны (Аляксандр Зарх і Іосіф Хейфіц, «Вечер у тэатры»). Своеасаблівы кінематографічны выступленнем у шумных дыскусіях камасольцаў аб ролі песні і музыкі ў жыцці моладзі была кінакамедыя Ігара Сеўчанкі «Гармонік». Яе герой, камасольца-гарманіст Цімош, які стаў сакратаром камасольскай зьяіцы, ліквідуе свой гармонік «як клас». Але праходзіць час і Цімош выпраўляе сваю памылку.

У трыцятых гадах адным з вядучых майстроў маладзёжнай тэ-

КІНАПАЭМА АБ АДВАЖНАЙ МАЛАДОСЦІ

ТЭМА КАМАСОЛА І МОЛАДЗІ У САВЕЦКІМ КІНЕМАТОГРАФЕ

мы ў кіно становіцца Сяргей Герасімаў. Рэжысёр у сваёй карціне «Сямёра смельчых» і «Камасольскі», а пазней у «Маладой гвардыі» пераадолеў вузкасць няправільна зразуметай «камасольскай спецыфікі». Не імкнучыся ні да незольных павучунняў, ні да скрупулёзнага разбору работы камасольскага арганізацыі, Герасімаў выйшаў на прастору жыцця, складанага і поўнага супярэчнасцяў жыцця. На экране з'явіліся паўнакронныя чалавечыя характары, раскрыліся духоўнае багацце людзей. Сямёра смельчых — гэта запамінальныя вобразы сем'і камасольцаў-зімоўшчыкаў, своеасаблівы калектыву партрэт маладых патрыётаў. І разам з тым філм у зямлянай прыгодніччай фэбуле паказвае

ярыку романтику жыцця маладых людзей у Савецкай краіне. У «Камасольскі» Герасімаў пазітуе калектыву камасольскага калектыву, якая згуртавае будоўніку маладзёжнага горада і нараджае ў іх вялікую гордасць за свае працоўны дасягненні. Здыўлае умненне рэжысёра спалучае майстарства пастаноўкі мацавых сцэн з глыбокай індывідуалізацыяй асноўных герою. Герасімаў засцэпае цяжарным рэалістам у расказе аб цяжкасцях, якія ўзнікі ў жыцці моладзі на неаб'ядучых майстроў маладзёжнай тэ-

Пачас стварэння, які перапынаў такіх карцінаў, знойчы пазней выдатнае мантажна-рытмічнае выяўленне ў стужцы Міхала Швайцара «Час, наперад!» (1965 год), якая расказала сучаснаму гледзю аб натхненнай поэзі камасольцаў трыцятых гадоў.

У гады Вялікай Айчыннай вайны савецкі кінематограф адбёў намяла пазыцыйны стэрнак слаўнаму Ленінскаму камасола.

Філм «Зоя» Лео Арштанскага — твор высокай героіні. Расказваючы аб неўміручым подзвігу Зой, рэжысёр смела увольчы ў мастацкую тканіну філма трагікальныя кадры з жыцця Савецкай краіны дзевятых і трыцятых гадоў, і гэта не толькі магло біграфію камасольскага пакалення, але і лідэрскае неарыўнае сувязь Зой са сваёй сацыялістычнай Радзімай. Аб гэтым гаварыла і чудадоўная музыка Дзмітры Шостакавіча.

У п'яцідзесятых гадах кіно імкнуча ўбачыць імнула ваіцма мыслычага сучаснага, характары маладых герою-камасольцаў становіліся ўсё больш ёмікімі ў псіхалагічных адносінах.

Рэжысёр Юры Гюраў паставіў цікавыя карціны «Яны былі першымі» і «Добразасці», Аляксандр Алаў і Уладзімір Навуму выступілі з трыма карцінамі — «Трыгожнік маладосці», «Павел Карчэжнік», «Вечер. Уладзімір Скубіч зрабіў «Жорстасць» па аповесці Паўла Ніліна.

Спынімы на дзёно вельмі розны і цікавыя карцінах «Вечер» (1958) і «Жорстасць» (1959), якія сталі значнымі творамі савецкага кінематографі.

Філм «Вечер» расказвае аб цяжкім шляху рабочых дэлегацый на першы з'езд камасола. Рэжысёр захапляюць гледзючымі самім ходам імклівых падзей, пе-

рэдацыю бурна тэмперамент эпохі, неабачную вострыню класічна бітву грамадзянскай вайны. Расказваючы аб цяжкім шляху Федара, Міці і Насці на з'езд камасола, рэжысёр падкрэслівае, што ніякі пераходы не маглі спыніць апантанна ідэмі рэвалюцыйна камасольскае племя. Рэвалюцыйна думка прэзюдаціцавае выяўленне ў вострай выяўленнасці філма.

«Жорстасць», наадварот, зроблена з падкрэсленай прастоты. Слова днаго з галоўных герою-камасольцаў Венькі Малышава: «Мы адказваем за ўсё, што было пры нас», і папрака аўтар-расказчыка «... за тое, што будзе пасля нас», — гэта своеасаблівы лейтэматы карціны. Тэма даверу да чалавекі, адказнасці за яго, праблемы рэвалюцыйнай законнасці і грамадзянскай сумленнасці герою-камасольца — усё што займае нас у філме. Уся ўвага рэжысёра аададзена чалавеку.

Большасць лепшых сучасных карцінаў аб жыцці і барацьбе камасольцаў у гады грамадзянскай вайны, у дзевятых гадах і ў перыяд першых п'ягодкаў вырашаны як неасудны зварот да моладзі нашых часаў. Да таго пераклічкі імкнучыся, напрыклад, рэжысёр Аіда Манасарава, якая паставіла філм «Прэз дзевяці гадоў пазней» па п'есе Міхала Святлова. Карціна расказвае аб падпольнай барацьбе камасольцаў у дзевятнацятых гадах. Герой стужкі — романтик, пазы, людзі багатай душы натхнёна марчаць аб будучым, дэлегаюць вершы, пішуч музыку.

Аб высокай грамадзянскай малады баіцой, аб іх гаючынасці да подзвігу і самаахвяравання апалядоўчыя філмы «Да пабачэння, хлопчыкі», «Першы эшалон», «Гэта пачыналася так» і іншыя стужкі.

Герой-камасольцаў, з якімі мы знаёмімы ў нядаўна зробленых стужках, — гэта толькі ідэіны перакананыя, людзі высокіх маральных якасцяў, уздольны камуністычнага будоўніцтва.

З поўным правам можна сказаць, што «камасольскае тэма» ў нашым кіно вырастае ў вялікую кінаэпу аб адважнай маладосці.

Аркады БЕРНШТЭЙН (А.ДН.)

ГЭТЫ рэпартаж — пра самы, мабыць, малады ў краіне танцавальны ансамбль. Ён толькі яшчэ пачынае творчы жыццё. Тым не менш слава яго трымае не толькі ў нашай краіне, а і ва ўсім свеце. Пра гэты ансамбль мы гаворым у спецыяльнай асаблівасці тэатральна-харэаграфічнага кінематографічнага нацюрсі гледзючы. Шматлікія выступленні дзяржаўнага харэаграфічнага нацюрсі ансамбля СССР пад кіраваннем народнага артыста Саюза РСР, лэўрата Ленінскай прэміі Ігара Маісеева праходзіць пры поўным залах. Пра гэта ведалі пакуль што масквічы, адсіты, рынавеацы, і яшчэ знаціці на «маісееўцаў» славу «лішні білецы» і мішчы.

НА ПЯЦІДЗЕСЯТЫМ ВЕЧАРЫ

Салістка маладога балета Зухра МАМЕДАВА. Фота Ул. БЛЮХА.

справабачыць «перыядычны» тым нумары імі маладыя «маісееўцы» адзначылі 50-ы вечар сваёй адкрытых выступленняў ў залы Масквы і ў іншых гарадах, што ж я адчула, калі на сцэне Валліцкіна Сабдані і Барыс Руцін жыццё ў трагічным свеце «Успамінаў» на музыку Р. Гілера, — але не адважымся, засцэпаючы толькі памадацы: складзіце і паглядзіце самі, колкі хараста і зямноўнага сцяна і сабой іх тавец. Або прыслухайцеся вачыма і прачытайце вачыма тое, пра што гаворыць у тэатральнай «Петрыкі» на музыку Ф. Ліста Эліта Ерніна і Дзмітры Бранцаў. Наўрадзі застаюцца адны аднавакы ў зале, колкі на сцэне пачынаецца Паўлава і «Вечны агонь» на музыку Ф. Ліста, калі прарыткі Моцарт пачынае дзітавацца над паўшчы і рытміку рухаў Галіне Дзюлажойкай, Пятру Каргоданіму і Валліцкіна Сабдані ў непэўчым «Адым» і «Фузэ», пастаўленыя заслужаным артыстам і папулярным асаблівасці АССР А. Вінаградскага.

Высокую культуру і сапраўды адуоўленае мастацтва прадэманстравалі літаратура і артысты ансамбля іх мастацтва «лігіка» падначальніцы Ф. Мендэльсона, Ф. Шапана і А. Качатарава. Кожнага з ампазітараў танцоўшчыні-маісееўцаў удумліва і тонка інтэрпрэтуюць сродкам высокай харэаграфічнай перадае самыя складаныя пачуцці, якія валодаюць у гэты момант.

Акрамя ўсяго, ансамбль адчувае гуар, які часам высцэпае нешта істотнае, афарбоўвае сінічнае апавяданне прывабна і гарманічна імі колерам настрою. Харэаграф І. Усусініна на гулары пабувавае цінавакы і, мабыць, самы вясёлы нумар — «Вертэмы» на музыку М. Карпава. Тут выразна адчуваецца моцная народная плынь і распрацоўка танцавальнай партытуры і аніцэпак.

Калі не да ўсяго сказаўнага дадць выдатную працу мастакоў Б. Месарэра, Т. Брун, Э. Станберга і Т. Зейфуртэра і чуйнае суправаджэнне ўсей праграмы намерна-інструментальным музычным ансамблем, дані можна смела сцвярджачы, што маісееўцы прывялі ў Мінск сапраўднае свята грамадзянскага мастацтва ў яго аргынальным і наватарскім гучанні. Перад гледзачымі раскрыліся старонкі, якіх дагэтулі ніхто на балетнай сцэне не разгортваў.

Таму такім шмодраўнакім апладэменту абураеацца з залы, калі заслона хавае ад нас чысціна і трыкі стаміленых маладых артыстаў. Відачы, яны разумюць плей сваё шучану ў мастацтва і гатовы на моцны творчы подзвігі. Міччане зычым ім паспяху!

Ан ХОМІШ.

Сур'ёзныя тэмы не супрашаказаны і аперазе. Энтузіязам, якія стаяць на варце роднай прыроды, вядуць барышчы за захаванне і памнажэнне багачы Каспія, прысвечана новая апэра «Усё заканчыцца добра» кампазітара Раміза Мустафаева. Прэ'еры яе рыхтуе Азербайджанскі тэатр музычнай камедыі.

Кампазітар Раміз Мустафаў і бібрэтыст — малады паэт Рафік Зека знайшлі фарбы, каб стварыць лірычны спектакль, саргэты любою да чалавекі і прыроды. Ставіль яго рэжысёр Ніяз Шарыфаў і народны мастак Азербайджана Бююк-Ага Мірза-зад. Прэ'ера — у кастрычніку.

Многія калектывы краіны прыцягае класіка. Тэатр оперы і балета Сібіры ў гэтым сезоне пакажа прэ'еру «Сібілійскі вяснр» Вердзі, сюжэт і геніяльнае музыка яко прасякнута духам свабодалюбства. Нова-сібірскі тэатр рыхтуе таксама балет «Шурале» кампазітара Ф. Яруліна, які называюць татарскім «Лебядзіным возерам» Да канца гэтага года калектыву прадставіць гледзачам у новых сцэнічных прычынках «Аіду» і «Рыгелета». Опера гурпа папоўнілася маладымі салістамі-выпускнікамі Ленінградскай і Львоўскай кансерватарыі. У балет прыішчы з харэаграфічных вулічальш Масквы, Ленінграда і Новасібірска.

Тэатрам маладых стала за

апошнія гады і данешняй апэра. У калектыву ўдзельнічала вялікая група выпускнікоў розных кансерватарыі і вулічальш краіны. Ганаровы званіў заслужанага дзеяча мастацтваў і заслужанага артыста рэспублікі толькі сёлета ўдасцонены востем творчых работнікаў тэатра.

Свой 123-ці сезон Стаўропальскай краіны тэатр імя Лермантава адкрыў прэ'ерай драматычнай аповесці «Не радзіся шчаслівай» мясцовых аўтараў Я. Карпава і А. Блінова. Гэта захапляючы расказ аб людзях у белых халатах, аб смелых дзяржавных маладога сельскага хірурга.

Шырока і цікава пачынае Паўночна-Асецінскага музычна-драматычнага тэатра. Рыхтуючыся да фестывалю балтарскага драматыругі, тэатр пакажа п'есу балгарскага пісьменніка К. Кюляўкова «Першы удар», напісаную па дакументах Лейпшыгскага праіссу. У цэнтры п'есы вобраз гераічнага дзеяча Камуністычнай партыі Георгія Дзімітрава.

Да 50-годдзя Ленінскага камасола пастаўлена п'еса асецінскага драматыруга Д. Цемірава «Клятва».

Сучаснасць — галоўная тэма і крыніца творчасці Астраханскага драматычнага тэатра імя Кірава. У плане тэатра — «Онаштва балькоў» Б. Гарбатова, «Галі вандраванія» А. Арбузава.

Пасля пшчысцянага росстані сэтні юных арэнбургшчю зноў прыішлі ў свой любімы тэатр лялек. За лета лялечнікі Арэнбурга паказалі сельскім гледзачам 530 спектакляў, на якіх пабывала больш 100 тысяч чалавек.

22 НАСТРЫЧІНА

Першая праграма 9-30 — тэлебачанне — школе. Філім. 10-ы клас. «Электронныя зямлі ў вяселле». 10-05 — тэлевізійныя навіны (М). 10-15 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-20 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-25 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-30 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-35 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-40 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-45 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-50 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-55 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-00 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-05 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-10 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-15 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-20 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-25 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-30 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-35 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-40 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-45 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-50 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-55 — на XIX Алмпіядзе (М). 12-00 — на XIX Алмпіядзе (М).

23 НАСТРЫЧІНА

Першая праграма 9-30 — тэлебачанне — школе. Філім. 7-ы клас. «Роля Ламаносава і Дальтона ў стварэнні атамна-малекулярнага вучэння». 10-05 — тэлевізійныя навіны (М). 10-15 — «Здароўе» (М). 10-20 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-25 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-30 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-35 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-40 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-45 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-50 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-55 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-00 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-05 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-10 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-15 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-20 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-25 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-30 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-35 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-40 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-45 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-50 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-55 — на XIX Алмпіядзе (М). 12-00 — на XIX Алмпіядзе (М).

24 НАСТРЫЧІНА

Першая праграма 9-30 — тэлебачанне — школе. Філім. 7-ы клас. «Роля Ламаносава і Дальтона ў стварэнні атамна-малекулярнага вучэння». 10-05 — тэлевізійныя навіны (М). 10-15 — «Здароўе» (М). 10-20 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-25 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-30 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-35 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-40 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-45 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-50 — на XIX Алмпіядзе (М). 10-55 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-00 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-05 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-10 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-15 — на XIX Алмпіядзе (М). 11-20 — на XIX